

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v sporazumu o prosti trgovini med EU in Indijo (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 24/10)

Poročevalka: **Madi SHARMA**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. septembra 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vloga civilne družbe v sporazumu o prosti trgovini med EU in Indijo.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 5. oktobra 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 475. plenarnem zasedanju 26. in 27. oktobra 2011 (seja z dne 27. oktobra) s 152 glasovi za, 3 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je prepričan, da bi sporazum o prosti trgovini med EU in Indijo koristil obema, in sicer v obliki pospešenega razvoja, konkurenčnosti, premoženja in delovnih mest. Trgovina je pomemben mehanizem v podporo razvoju in zmanjševanju revščine, vendar je treba njene ekonomske, socialne in okoljske posledice skrbno, pregledno in celovito oceniti v interesu vseh udeleženih strani. S tega stališča ima vodilno vlogo civilna družba.

1.2 Proces pogajanj o tem sporazumu, skupaj z opredelitvijo njegovih morebitnih posledic, ima več slabosti, ki se jim morata pred njegovo sklenitvijo posvetiti obe strani. Dokument o stališču služb Komisije navaja, da „bi lahko več pozornosti namenili vplivom neformalnih zaposlitev“ in bi podrobnejša analiza posledic sporazuma za selitev delovnih mest „omogočila natančnejše napovedi drugih socialnih posledic, denimo za revščino, zdravje in **izobraževanje**“⁽¹⁾.

1.3 EESO opozarja, da se mora v skladu s členom 207 Pogodbe o delovanju Evropske unije skupna trgovinska politika EU voditi „v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije“ ter da mora v skladu s členom 3 Pogodbe o Evropski uniji med drugim prispevati k trajnostnemu razvoju, odpravi revščine in varstvu človekovih pravic. Trgovina ni sama sebi namen.

1.4 EESO priporoča, da se takoj opravijo nove študije, ki bodo izrecno upoštevale dejanske posledice sporazuma o prosti trgovini za civilno družbo v EU in Indiji (zlasti način 4 ponudbe storitev po GATS, mala in srednje velika podjetja, delovno-pravne pravice, ženske, varstvo potrošnikov, sivo ekonomijo, kmetijstvo in revščino ter dostopnost osnovnih proizvodov, kot so zdravila, ki rešujejo življenje). Da bi zagotovili preglednost, bi bilo treba te študije izvesti v obliki javnih akademskih

študij in delavnic s civilno družbo. Njihove izsledke je nato mogoče upoštevati v pogajanjih, ki so zdaj v zadnji fazi.

1.5 EESO poziva Svet, Parlament in Komisijo, naj zagotovijo, da bo EU pred sklenitvijo sporazuma:

— upoštevala poglede in skrbi civilne družbe v EU,

— ocenila posledice za verjetne smeri razvoja načina 4 z vidika kakovosti in količine dela po sektorjih in državah članicah, in sicer v posvetovanju s socialnimi partnerji,

— izpolnila svoje pravne obveznosti, s čimer bo zagotovila, da sporazum o prosti trgovini ne bo dodatno prispeval k revščini,

ter da bo sporazum:

— vseboval učinkovito klavzulo o človekovih pravicah v skladu s preteklo prakso in načelno politiko EU,

— vseboval ambiciozno poglavje o trajnostnem razvoju z delovnopравниimi in okoljskimi določbami, ki jih bo mogoče uveljavljati z običajnimi postopki reševanja sporov, vključno z učinkovitimi pravnimi sredstvi,

— še posebej oblikoval okvir – na podlagi pravic Mednarodne organizacije dela – za ljudi, ki delajo v sivi ekonomiji, in

— vseboval dvostransko socialno zaščitno klavzulo, ki bo upoštevala ne le nevarnosti za domače gospodarstvo v EU in v Indiji, temveč tudi nevarnosti za družbo, vključno s selitvijo delovnih mest.

⁽¹⁾ Dokument o stališču služb Evropske komisije – Ocena učinka trgovine na trajnostni razvoj za sporazum o prosti trgovini med EU in Indijo, 31.5.2010.

1.5.1 EESO priporoča oblikovanje civilnodružbenega mehanizma za spremljanje, ki naj bi imel pristojnost dajanja priporočil, kdaj je treba uveljaviti socialno zaščitno klavzulo, ustrezne oblasti pa bi morale biti zavezane k utemeljenemu odgovoru. V povezavi s tem spremljanjem bi bilo treba podpreti usposabljanje in krepitev zmogljivosti civilne družbe.

1.6 Vsebinska sporazuma o prosti trgovini med EU in Indijo je še zaupna, zato v tem mnenju ni mogoče obravnavati konkretnih podrobnosti v njem.

2. Uvod

2.1 Sporazum o prosti trgovini med EU in Indijo bi zajel petino svetovnega prebivalstva; s tem bi postal eden najpomembnejših prostotrgovinskih sporazumov na svetu ter lahko prinesel precejšnje koristi za družbo tako v EU kot v Indiji.

2.2 Obe se srečujeta s pomembnimi gospodarskimi izzivi, EU zaradi staranja prebivalstva in nasičenega trga, Indija pa zaradi velikanskega števila prebivalcev in vse večje urbanizacije. Liberalizacija in nadaljnje odpiranje obeh trgov, ob upoštevanju neenakomerne razvitosti obeh območij, lahko koristita prebivalstvu na obeh straneh.

2.3 Podjetja v EU in Indiji sicer priznavajo, da bi utegnili priti do nekaterih selitev, toda z nadaljnjim odpiranjem obeh trgov in razvojem veččin, programov usposabljanja, prenosom znanja v obe smeri, razvojem infrastrukture in določb glede dobavne verige ter mešanih družb bi lahko trgovina med Indijo in EU dolgoročno prinesla trajnostno rast, večjo konkurenčnost in več delovnih mest. Evropski poslovni in tehnološki center, ki je bil ustanovljen zato, da bi ponujal praktične rešitve za podjetja, ki vstopajo na indijski trg, bo imel vodilno vlogo pri odzivanju na nekatere izzive.

2.4 Spodbujanje inovacij prek sporazuma o prosti trgovini lahko poskrbi za prihodnjo konkurenčnost podjetij. Evropska in indijska podjetja čedalje bolj sodelujejo pri razvoju tehnologije v različnih sektorjih. Indija ima poceni in visoko izobraženo delovno silo s precejšnjimi zmogljivostmi za raziskave in razvoj. Vendar pa obe strani potrebujejo okolje, ki lahko spodbuja trajnostna vlaganja v inovacije. Izkušnje in strokovno znanje podjetij iz EU v Indiji in indijskih podjetij v EU lahko pomembno prispevajo k izpolnjevanju teh potreb.

2.5 Sporazum o prosti trgovini ima pomembne posledice za tuje naložbe. Da bi pritegnila več sredstev, Indija že od leta 1991 liberalizira in poenostavlja svojo ureditev na področju

neposrednih tujih naložb, kar je prispevalo k večjemu dotoku teh. Sporazum o prosti trgovini bi temeljil na tej osnovi, tako da bi podjetjem iz EU zagotovil dostop do trga in pravno varnost.⁽²⁾ V novem okviru, ki ga prinašajo sporazumi o prosti trgovini, bi bilo treba pozorno preučiti posledice, ki jih ima v Indiji odpiranje neposrednim tujim naložbam. To odpiranje pa mora biti postopno.

2.6 To mnenje ne preučuje morebitnih gospodarskih koristi sporazuma o prosti trgovini, temveč izraža zaskrbljenost zaradi njegovih negotovih socialnih in okoljskih posledic za EU, zlasti glede načina 4, in za revnejše sloje indijske družbe. Te posledice so pomemben del skrbnega pregleda poslovanja in interesov zaščite blagovnih znamk podjetij iz EU. Za podjetja iz EU, ki poslujejo s tujino, vprašanja družbene odgovornosti podjetij ter delovnopравниh in človekovih pravic niso omejena zgolj na Evropo.

3. Proces pogajanj

3.1 Pogajalci so se posvetovali z velikimi podjetji v EU in Indiji. Toda EESO je kot posvetovalni organ za vse dele civilne družbe zaskrbljen, da se pogajalci ne posvetojujejo z vsemi družbenimi akterji enako, in poziva Evropsko komisijo, naj v celoti upošteva stališča vseh akterjev na obeh straneh. Komisijo poziva, naj se posvetuje z malimi in srednje velikimi podjetji o morebitnih posledicah, s sindikati o premalo jasnih delovnopравниh jamstvih in načinu 4, potrošniškimi skupinami in kmetijskim sektorjem o varni hrani in zanesljivi preskrbi s hrano ter s pripadniki neformalne ekonomije v Indiji.

3.2 Mnoge nevladne organizacije in sindikati, tako iz EU kot Indije, so poleg fundacij iz EU in indijskih podjetij neformalne ekonomije izrazili svoje pomisleke, bodisi zaradi morebitnih škodljivih učinkov, ki bi jih lahko imeli sporazumi o prosti trgovini, bodisi zaradi načina pogajanj o njih.⁽³⁾ **Čeprav EESO priznava pomen zaupnosti trgovinskih pogajanj, poziva Evropsko komisijo, naj zaradi prav tako pomembnih zahtev po preglednosti razjasni morebitne nesporazume, in sicer z objavo svojih predlogov o teh temah.**

⁽²⁾ UL C 318, 29.10.2011, str. 150.

⁽³⁾ Študije opozarjajo na težave zaradi posledic: določb o pravicah intelektualne lastnine po sporazumu TRIPS-plus, liberalizacije in deregulacije finančnih storitev, liberalizacije blagovne menjave, v kmetijskem sektorju vstopa velikih maloprodajnih verig, liberalizacije naložbenih praks in praks javnega naročanja, prepovedi omejitev izvoza. Glej npr. S. Polaski et al, *India's Trade Policy Choices: Managing Diverse Challenges* (Carnegie, 2009), S. Powell, *EU India FTA: Initial Observations from a Development Perspective* (Traidcraft, 2008), C. Wichterich, *Trade Liberalisation, Gender Equality, Policy Space: The Case of the Contested EU-India FTA* (WIDE, 2009), K. Singh, *India-EU FTA: Should India Open Up Banking Sector? Special Report* (Delhi, 2009), CEO/India FDI Watch, *Trade Invaders: How Big Business is Driving the EU-India FTA Negotiations* (2010).

3.3 EESO je prepričan, da trgovine ni mogoče izvzeti iz pristojnosti Evropske službe za zunanje delovanje. Da bi ohranili evropske vrednote in načela, je nujna dosledna evropska politika. Odbor priporoča, da se med pogajanja obveščajo vsi pristojni generalni direktorati.

4. Ocena učinka trajnostnega razvoja

4.1 Evropska komisija je pri neodvisnem svetovalnem podjetju naročila oceno učinka trajnostnega razvoja in jo prejela leta 2009.⁽⁴⁾ V njej je ocenjeno, da bi bile za EU socialne posledice tega sporazuma o prosti trgovini zanemarljive, brez vpliva na plače, in da bi prinesel le manjše selitve delovnih mest⁽⁵⁾, medtem ko bi se plače kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev v Indiji kratkoročno povešale za 1,7 %, dolgoročno pa za 1,6 %, spremljalo pa bi jih nekaj selitev delovnih mest k bolj plačanim delovnim mestom⁽⁶⁾.

4.2 Evropska komisija pri poudarjanju splošne koristi sporazuma o prosti trgovini tej oceni učinka trajnostnega razvoja pripisuje velik pomen.⁽⁷⁾ Vendar pa se je treba zavedati, da ocena učinka opozarja tudi na morebitna socialna in okoljska tveganja.

4.3 Sindikate v EU skrbijo delovnopravne pravice v EU, zato pozivajo k oceni učinka verjetnih smeri razvoja načina 4 še pred koncem pogajanj. Taka ocena bi morala zajeti vpliv na kakovost in količino dela po sektorjih in po državah članicah. Vključevati bi morala tudi celovita posvetovanja s socialnimi partnerji, biti bi morala izvedena tako pred udejanjenjem sporazuma o prosti trgovini in po njem ter vsebovati zavezujoča priporočila za preprečevanje ali blaženje opredeljenih škodljivih posledic.

4.4 V oceni učinka trajnostnega razvoja je vpliv sporazuma o prosti trgovini na delovnopravne standarde in delovne razmere v Indiji opisan kot „negotov“. V Indiji je po uradnih državnih statistikah okoli 90 % ekonomije sive (ali neorganizirane), kar naj bi ostalo dokaj nespremenjeno tudi v bližnji prihodnosti.⁽⁸⁾ Po podatkih Mednarodne organizacije dela in Svetovne trgovinske organizacije ljudje v sektorju sive ekonomije živijo z manj kot 2 USD na dan.⁽⁹⁾ Večina zaposlenih žensk (več kakor 95 %) dela v sivi ekonomiji in so zato tudi nesorazmerno bolj ogrožene.

⁽⁴⁾ ECORYS, CUTS, Centad, *Trade SIA FTA EU and India* – TRADE07/C1/C01, 18.5.2009.

⁽⁵⁾ Prav tam, str. 17–18. Ocenjene selitve delovne sile med 250 in 360 na 100 000 delavcev.

⁽⁶⁾ Prav tam, ocenjene selitve delovne sile med 1 830 in 2 650 na 100 000 delavcev.

⁽⁷⁾ Pismo komisarja De Guchta evropskim poslancem z dne 16.2.2011.

⁽⁸⁾ Državna komisija za podjetja v neorganiziranem sektorju, *The Challenge of Employment in India: An Informal Economy Perspective, Volume 1, Main Report* (New Delhi, april 2009), str. 2.

⁽⁹⁾ Bacchetta et al., *Globalization and Informal Jobs in Developing Countries* (ILO/WTO: Ženeva, 2009).

4.5 Ocena učinka trajnostnega razvoja opozarja na morebitne posledice za okolje in navaja, da utegne priti do zmernih škodljivih posledic za zrak⁽¹⁰⁾, kakovost zemljišč⁽¹¹⁾, biotsko raznovrstnost⁽¹²⁾ in kakovost vode⁽¹³⁾. EESO meni, da bi bilo treba tem opozorilom nameniti pozornost.

4.6 Metodologija ocene učinka trajnostnega razvoja ne zadošča za ugotavljanje dejanskih posledic. Usmerjena je bila predvsem v formalno ekonomijo, za katero je ekonomsko modeliranje dokaj preprosto.⁽¹⁴⁾ V nasprotju s tem njena analiza socialnih in okoljskih posledic temelji na manj pregledni kvalitativni metodologiji. Prav tako ne analizira ustrezno učinkov na emisije ogljikovega dioksida, varstvo potrošnikov in zanesljivo preskrbo s hrano.

4.7 Kot navaja dokument o stališču služb Komisije, bi bilo lahko več pozornosti namenjene vplivom sporazuma na dostojno delo, neformalne zaposlitve in selitev delovnih mest. To bi „omogočilo natančnejše napovedi drugih socialnih vplivov, denimo vplivov na revščino, zdravje in izobraževanje“⁽¹⁵⁾.

4.8 Ocena učinka trajnostnega razvoja pa presenetljivo ne obravnava številnih drugih študij, ki opozarjajo na morebitne resne posledice sporazuma o prosti trgovini v Indiji,⁽¹⁶⁾ ali pomislekov EU, predvsem glede vplivov načina 4 na zaposlovanje v EU.

4.9 EESO je nedavno sprejel mnenje o oceni učinka trajnostnega razvoja, ki določa smernice za metodologijo najboljših prakse, ki naj se uporabi za oceno celovitega vpliva sporazuma o prosti trgovini.⁽¹⁷⁾

4.10 EESO priporoča izvedbo novih študij, ki bi na podlagi teh smernic izrecno upoštevale vpliv sporazuma o prosti trgovini na družbo v EU in Indiji in bi vključevale zlasti delovnopravne pravice, način 4, ženske, varstvo potrošnikov, mala in srednje velika podjetja, sivo ekonomijo, okolje, kmetijstvo (vključno z zanesljivo preskrbo s hrano), revščino in podnebne spremembe. Te nove študije bi bilo treba izvesti v obliki neodvisnih javnih akademskih študij in delavnic.

⁽¹⁰⁾ Glej op. 4, str. 277. (Ocena učinka trajnostnega razvoja iz leta 2009; za navedbo vira glej op. 4.)

⁽¹¹⁾ Prav tam, str. 278.

⁽¹²⁾ Prav tam, str. 279.

⁽¹³⁾ Prav tam, str. 280.

⁽¹⁴⁾ Prav tam, str. 51.

⁽¹⁵⁾ Glej op. 1.

⁽¹⁶⁾ Glej op. 4.

⁽¹⁷⁾ EESO, *Ocene učinka trajnostnega razvoja in trgovinska politika Evropske unije*, 5.5.2011 (UL C 218, 23.7.2011, str. 14).

4.11 Vse to še ne pomeni, da bo imel sporazum o prosti trgovini dejansko škodljive učinke. Vendar pa je na podlagi tega dejansko možno, da bi sporazum o prosti trgovini *utegnil* imeti tak učinek. Že to bi moralo zadoščati za dodatno raziskavo Evropske komisije, še zlasti zato, ker ima EU pravno odgovornost oceniti učinke svojih zunanjih politik doma in na druge, kakor je navedeno v nadaljevanju.

5. Odgovornost EU

5.1 Osnovna odgovornost vlade, ki se pogaja o liberalizaciji trgovine, je upoštevati ekonomske in socialne vplive njenih politik. Nobenega dvoma ni, da je za učinke svojih politik na svoje prebivalstvo najbolj odgovorna Indija. EESO priznava izzive, pred katere je postavljena Evropska komisija v odnosih z Indijo, ki upravičeno verjame v obravnavo človekovih pravic, delovnopравnih standardov, trajnostnega razvoja in svoje civilne družbe na svoj način. Toda to še ne pomeni, da EU pri tem ne nosi nobene odgovornosti. Nasprotno, ima namreč pravno odgovornost.

5.1.1 Na podlagi člena 207 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) se trgovinska in razvojna politika EU izvaja v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije. Ti so navedeni v členu 21 PEU in med načela prištevajo

univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spoštovanje človekovega dostojanstva, enakost in solidarnost ter spoštovanje načel Ustanovne listine Združenih narodov in mednarodnega prava,

med cilje pa

pospeševanje trajnostnega gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja držav v razvoju s prednostnim ciljem izkoreninjenja revščine.

5.2 EESO poziva Evropsko komisijo, naj izpolni svoje pravne obveznosti in zagotovi, da bo sporazum o prosti trgovini med EU in Indijo spoštoval človekove pravice in ne bo spodkopal prizadevanj za spodbujanje trajnostnega gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja ter izkoreninjenje revščine. Poudarja, da je treba na podlagi pravic Mednarodne organizacije dela oblikovati okvir za ljudi, ki delajo v sivi ekonomiji.

6. Spremljanje in prilagajanje sporazuma o prosti trgovini

6.1 EU mora zagotoviti, da njene politike ne bodo imele škodljivih posledic za revščino in da bodo prispevale k njenemu izkoreninjenju. Ta obveznost se lahko izpolni tako, da se v sporazum o prosti trgovini vključijo določbe, po katerih bo mogoče liberalizacijo trgovine spremeniti, če se pokažejo take posledice, in tako, da se vzpostavi učinkovit mehanizem spremljanja, na podlagi katerega se lahko take določbe uveljavijo.

6.2 Klavzula o človekovih pravicah

6.2.1 EU v svoje dvostranske sporazume že dolgo vključuje določbe, s katerimi zagotavlja, da sporazumi niso v nasprotju s socialnimi cilji. Že od leta 1995 v vsak trgovinski sporazum ali sporazum o sodelovanju s tretjimi državami vključi klavzulo o človekovih pravicah.⁽¹⁸⁾ Zadnje čase se je izoblikovala praksa, da za poznejše sporazume veljajo klavzule o človekovih pravicah iz obstoječih okvirnih sporazumov. To je lahko pravno učinkovito, odvisno od besedila izvirne klavzule o človekovih pravicah in besedila „navezovalne“ klavzule v poznejšem sporazumu.

6.2.2 Nujno je, da za ta sporazum o prosti trgovini velja učinkovita klavzula o človekovih pravicah, ne glede na to, kako se udejanji. Sporazum o sodelovanju med Evropsko skupnostjo in Indijo iz leta 1994 sicer vsebuje klavzulo o človekovih pravicah, vendar še v zgodnji obliki. Kakor se je izreklo Sodišče EU, je namen te klavzule omogočiti začasno prekinitev izvajanja sporazuma o sodelovanju.⁽¹⁹⁾ Ne omogoča začasne prekinitve izvajanja drugih sporazumov, kot je sporazum o prosti trgovini.⁽²⁰⁾ Nujno je, da sporazum o prosti trgovini bodisi z novo klavzulo o človekovih pravicah bodisi s skrbno sestavljeno navezovalno klavzulo izpolnjuje izraženo politiko EU o klavzulah o človekovih pravicah.

6.2.3 EESO poudarja, da je nujno, da sporazum o prosti trgovini bodisi z novo klavzulo o človekovih pravicah bodisi s skrbno sestavljeno navezovalno klavzulo izpolnjuje izraženo politiko EU o klavzulah o človekovih pravicah. To stališče podpira tudi Evropski parlament.⁽²¹⁾

6.3 Določbe o trajnostnem razvoju

6.3.1 Enako pomembno je, da se najboljša praksa EU glede **vključevanja okoljskih in delovnopравnih standardov v sporazume o prosti trgovini nadaljuje in krepi**. Tako sporazum o prosti trgovini med EU in Korejo kot Sporazum o ekonomskem partnerstvu Cariforum-EU vsebujeta določbe, ki od pogodbenic zahtevajo, da zagotovijo spoštovanje bistvenih delovnopравnih standardov Mednarodne organizacije dela

⁽¹⁸⁾ Sporočilo Komisije o vključitvi spoštovanja demokratičnih načel in človekovih pravic v sporazume med Skupnostjo in tretjimi državami, COM(1995) 216.

⁽¹⁹⁾ Zadeva C-268/1994, *Portugalska proti Svetu* [1996] ECR I-6177, odstavek 27.

⁽²⁰⁾ L. Bartels, *Human Rights Conditionality in the EU's International Agreements* (Oxford: OUP, 2005), str. 255. Drugače je pri sporazumih, ki poleg klavzule o temeljnih človekovih pravicah vsebujejo klavzulo o neizvajanju, ki določa „ustrezne ukrepe“.

⁽²¹⁾ Resolucija EP z dne 26.3.2009, točka 43, ki „poudarja, da klavzule o človekovih pravicah in demokraciji predstavljajo bistven del sporazuma o prosti trgovini“. Glej tudi splošno politiko, razvidno iz resolucije EP z dne 11. maja 2011, v kateri EP „odločno podpira vključevanje pravno zavezujočih določb o človekovih pravicah v vse mednarodne sporazume EU, vključno z jasnimi in natančnimi mehanizmi posvetovanja, oblikovanimi po vzoru člena 96 sporazuma iz Cotonouja“, in resolucijo EP o klavzuli o človekovih pravicah in demokraciji v sporazumih Evropske unije (2005/2057(INI)).

(absolutni standard) ter da ne znižajo obstoječe ravni zaščite okolja in delovne sile (relativni standard) ter drugih sorodnih določb.

6.3.2 EESO odobrava predanost komisarja De Guchta, ki se je zavezal socialnim in okoljskim poglavjem. ⁽²²⁾ Vendar hkrati Evropsko komisijo poziva, naj zagotovi, da bodo te določbe – v nasprotju z določbami zgoraj navedenih sporazumov – spremljali enaki strogi izvršilni ukrepi, kot so na voljo za kršitev drugih delov sporazuma o prosti trgovini ali denimo enakovrednih določb prostotrgovinskih sporazumov ZDA ⁽²³⁾. EESO Evropsko komisijo hkrati poziva, naj oblikuje spodbude prek programov sodelovanja ali podobnih mehanizmov, podprte s sistemom učinkovitih glob za kršitev teh določb, kakor priporoča Evropski parlament ⁽²⁴⁾.

6.3.3 Evropska komisija mora v sporazum o prosti trgovini med EU in Indijo vključiti delovnopravne in okoljske določbe, ki bodo na obeh straneh izvršljive z običajnimi postopki reševanja sporov in pri katerih bodo pravna sredstva vključevalačasno prekinitev trgovinskih obveznosti in tudi globe.

7. Socialna zaščitna klavzula

7.1 Vsi sporazumi o prosti trgovini vključujejo zaščitne klavzule, ki omogočajočasno prekinitev liberalizacije trgovine v primeru škode ali motenj v domači industriji. Pričakuje se, da bo ta sporazum o prosti trgovini vključeval podobne določbe. Vendar pa morajo biti tovrstne določbe usmerjene v s tem povezana tveganja.

7.2 EESO poziva Evropsko komisijo, naj poskrbi za vključitev dvostranske socialne zaščitne klavzule, ki bo upoštevala ne samo tveganja za domačo industrijo v EU in v Indiji, temveč tudi tveganja za družbo, vključno s selitvijo delovnih mest. Ta klavzula bi se morala zgledovati po členu 25(2)(b) sporazuma o gospodarskem partnerstvu med državami Cariforuma in EU, ki navaja, da se zaščitni ukrepi lahko sprejmejo, kadar se proizvod uvaža na ozemlje druge pogodbenice v tako povečanih količinah in pod

takimi pogoji, da to povzroči ali grozi, da bo povzročilo motnje v sektorju gospodarstva, zlasti tam, kjer te motnje povzročajo večje socialne probleme ali težave.

8. Civilnodružbeni mehanizem za spremljanje

8.1 Civilna družba v EU in Indiji je zelo organizirana in proaktivna. Za **organe oblasti** na obeh straneh bi bilo koristno, da bi zagotovili mehanizem, ki bi prispeval k preglednosti in posvetovanju ter omilil bojzani, tako da bi omogočil neposreden dostop civilne družbe do ravni odločanja.

8.2 EESO priporoča ustanovitev civilnodružbenega mehanizma za spremljanje, ki bi vključeval akterje iz gospodarstva, sindikatov, nevladnih organizacij, akademskih krogov in od drugod, kakor predlaga ocena učinka trajnostnega razvoja. EESO bi bil lahko del tega procesa. ⁽²⁵⁾ To bi lahko dosegli po zgledu sporazuma o prosti trgovini med EU in Korejo ali sporazuma o gospodarskem partnerstvu z državami Cariforuma, v katerem je veliko civilnodružbenih akterjev, ki so dovolj usposobljeni in imajo dovolj sredstev za zagotavljanje učinkovitega mehanizma za spremljanje. ⁽²⁶⁾

8.3 Ocena učinka trajnostnega razvoja in stališče služb Komisije sta prav tako naklonjena mehanizmu za spremljanje ⁽²⁷⁾.

8.3.1 Tak mehanizem za spremljanje bi moral imeti tudi konkretno funkcijo v zvezi s socialno zaščitno klavzulo. Navadno je učinkovito izvajanje varnostnih klavzul odvisno od stopnje organiziranosti prizadete industrije. To je v primeru neformalne ekonomije precej težje.

8.3.2 EESO priporoča, da se civilnodružbenemu mehanizmu za spremljanje omogoči dajanje priporočil prav glede potrebe po uveljavitvi socialne zaščitne klavzule, oblasti pa bi morale biti obvezane k predložitvi utemeljenega odgovora nanje.

V Bruslju, 27. oktobra 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽²²⁾ Glej op. 7.

⁽²³⁾ Glej npr. člen 17(2)(b) sporazuma o prosti trgovini med ZDA in Jordanijo.

⁽²⁴⁾ Resolucija z dne 25.11.2010: Človekove pravice, socialni in okoljski standardi v mednarodnih trgovinskih sporazumih, točka 2.

⁽²⁵⁾ Glej op. 3, str. 275–280.

⁽²⁶⁾ Glej op. 18.

⁽²⁷⁾ Glej op. 4, str. 288, in op. 1, str. 2.